

Vážení přátelé, kolegové,

D. Simes začal téměř epigrafem bývalé viceprezidentky USA K. Harrisové. Řekla, že to, co se děje dnes, se zítra už nebude opakovat. To je zhruba to, co chce říci ve svých známých výrocích. Takový je život.

Děkuji za milá slova na mou adresu. Otázka, jak se mění člověk, když zastává dostatečně odpovědnou funkci na přelomu epoch, je velmi aktuální. Na jedné straně je to osobní. Už jsem o tom dlouho nepřemýšlel. Teď jsem si vzpomněl na tu historickou epochu. V paměti a dokonce i v pocitech ožívají city, které jsme tehdy prožívali z hlubokého zklamání a hořkosti. Pak se objevily záblesky naděje.

Téma multipolárního světa právě oživilo ty záblesky naděje, které jsme viděli v polovině 90. let. Od roku 1994 jsem pracoval v New Yorku. V lednu 1996 byl ministrem zahraničních věcí jmenován E. M. Primakov. Zůstává naším velkým učitelem. Byl to výjimečný a mnohostranný člověk. Měl dar politické a geopolitické prozíravosti, jak málokdo na této zemi a málokdo v politice. Právě on tehdy formuloval pro svou dobu revoluční koncepci multipolárního světa. Stala se odpovědí na „mantry“ známých politologů o tom, že nastal „konec dějin“ a že od nynějška bude západní liberální řád bez překážek „obklopovat“ celou zeměkouli, lidské myšlenky, duše, srdce a veškerou každodenní činnost.

E. M. Primakov tuto koncepci nejen předložil, ale také aktivně prosazoval. Prvním konkrétním krokem na této cestě byla Deklarace o multipolárním světě a formování nového mezinárodního řádu, podepsaná hlavami Ruska a Číny v Moskvě již v roce 1997.

E. M. Primakov byl tehdy ještě ministrem zahraničních věcí vlády B. N. Jelcina. Právě v roce 1997 byl položen právní základ pro to, aby se multipolarita stala trvalou součástí mezinárodního dialogu.

V roce 2002, kdy se prezidentem stal V. V. Putin, se konal první trojstranný summit Rusko-Indie-Čína. Od té doby se tato „trojka“ – RIC – etablovala jako formát prospěšný pro všechny účastníky. Možná se o ní nepsalo tolik jako o ŠOS, BRICS a dalších strukturách. RIC bez velkého rozruchu, ale ani se neskrýváje, dost sebevědomě prosazovala spolupráci v tomto formátu. Konalo se asi 20 setkání ministrů zahraničních věcí a několik desítek setkání na jiných ministerských úrovních, včetně ministrů hospodářství, dopravy, energetiky a humanitární sféry.

Od té doby se multipolarita nabírá na obrátkách. Můžeme to říci s plnou odpovědností. Analýza E. M. Primakova, která byla základem této koncepce, plně potvrzuje svou aktuálnost.

Nová centra síly (ekonomického růstu, finanční moci, spolu s politickým vlivem) se objevila v Eurasii, v Asii a Tichomoří, na Blízkém východě, v Africe, v Latinské Americe – zkrátka všude. Tento trend odráží snahu zemí každého regionu převzít odpovědnost za svůj rozvoj, za rozvoj svých částí světa do svých rukou. Domnívám se, že se jedná o zdravý trend. O to více nabral na obrátkách a zrychlil v kontextu změn, které přineslo zvolení Donalda Trumpa prezidentem Spojených států amerických do světových ekonomických a dalších vztahů.

Model globalizace, který prosazovali všichni jeho předchůdci, se pro filozofii trumpistů ukázal jako nevhodný, příliš ideologizovaný. A tak začali očišťovat své kroky na mezinárodní scéně od jakýchkoli vlivů různých ideologií.

Ideologie byly různé, ale jejich podstata byla stejná – neoliberální přístupy, šíření vlivu „kolektivního Západu“ na celý zbytek světa, v podstatě pokus přepracovat a znovu rozehrát konec dějin, pokus žít i nadále na úkor druhých, jen už ne hrubými metodami koloniálního vykořisťování, ale metodami moderního neokolonialismu, kdy země globálního Jihu a globálního Východu hrají roli dodavatelů surovin, s několika výjimkami, pokud to zobecníme. Lví podíl přidané hodnoty se vytváří na Západě.

A příkladů je mnoho.

Toto druhé „probuzení“ Afriky, kde byl kolonialismus obzvláště krutý, souvisí právě s bojem za odmítnutí neokoloniálních metod vedení věcí, které jsou dosud velmi aktivně používány Západem a narážejí na odpor stále většího počtu zemí světa.

V prosinci 2024 byla z iniciativy Skupiny přátel na obranu Charty OSN (struktura vytvořená v roce 2022 na návrh Venezuely, která v současné době sdružuje asi 20 zemí a počet zájemců roste) přijata rezoluce věnovaná právě nutnosti bojovat proti současným praktikám nekolonialismu. Na nadcházející 80. zasedání Valného shromáždění OSN, které se bude konat na podzim, bude toto téma jedním z nejostřejších a nejdiskutovanějších.

Nejde jen o hnutí, nějaké konference, dokumenty, které se diskutují a přijímají. Statistiky ukazují pokrok, který přináší proces multipolarity. Například Čína je dnes první ekonomikou světa podle parity kupní síly. Rusko je mimochodem čtvrté. Doufám, že neklesneme níže, vzhledem ke všem diskusím, které se nyní vedou o makroekonomických úkolech, které řešíme, a o metodách, které při tom používáme.

Rusko, jak bylo oznámeno již v roce 2024, předstihlo Japonsko a Německo v paritě kupní síly a BRICS jako celek již několik let předstihl „sedmičku“ západních zemí podle stejného ukazatele. A rozdíl mezi nimi se zvětšuje. Přitom nevidíme jen mechanická čísla ekonomického růstu. To vše je dosahováno prostřednictvím důležitých strukturálních transformací. Většina států globálního Jihu tak či onak, i když udržuje (to všichni chápeme) obchodní a normální vztahy se Západem (my jsme také byli připraveni je podporovat, není naší volbou, že byly přerušeny a pošlapány), snižují svou závislost na západních zemích a západních měnách, zejména vytvářejí mechanismy pro zajištění zahraničního obchodu, které nejsou pod kontrolou Západu, budují nové dopravní a logistické řetězce a vytvářejí novou architekturu spolupráce v oblasti kultury, vzdělávání a sportu. To poslední, co jsem řekl, je také velmi zajímavý trend. Probíhá souběžně s tím, jak Spojené státy nyní také vytvářejí nové formy organizace multilaterálních globálních sportovních soutěží. Ještě toho uvidíme hodně, mimo jiné i v oblasti kultury. „Eurovize“ se všemi svými exotickými „ozdobami“ a „nálepkami“ také vyvolává touhu vrátit se k normálním písním o normálních lidských zájmech. Proces pokračuje.

To, že multipolarita je geopolitickou realitou, uznávají i na Západě. Připomenu, že o tom hovořili i představitelé administrativy J. Bidena. M. Rubio, můj kolega, současný ministr zahraničí USA, v lednu 2025 označil unipolární světový řád za „anomální produkt konce studené války“. Když se zdálo, že nastal „konec historie“ a vše bude nyní tak, jak rozhodl Západ.

Generální tajemník OSN A. Guterres při všech svých poměrně kontroverzních a ne příliš promyšlených prohlášeních k jiným tématům jasně konstatuje, že tento trend je vážný a dlouhodobý a že je nezvratný.

Zástupci mnoha evropských zemí opakovaně uznali skutečnost, že se rovnováha sil na světové scéně mění v neprospekch Západu.

Jiná věc je, že všichni západní představitelé, když o tom mluví, tyto skutečnosti uznávají. V multipolaritě nevidí dobro, realizaci principu rovnosti, bratrství a svobody, ale vidí hrozbu, výzvu svým zájmům a své nadvládě, kterou po dlouhá staletí zajišťovala jejich prosperitu.

Už nejezdíme na mnichovskou bezpečnostní konferenci, která se koná každý rok v únoru. Stala se totiž zcela apologetickou strukturou západní filozofie, západní školy myšlení. Poslední zasedání této konference v únoru letošního roku bylo věnováno právě multipolarizaci (jak ji nazvali). Zpráva, která byla vydána, hovoří o tom, že se bojí multipolarity, chtějí ji zastavit, a ještě lépe úplně zničit, a nedopustit, aby se tyto tendence obnovily. Odtud pramení taková drzost, tvrdost až k ultimátům vůči suverénním státům, aby v žádném případě neporušovaly jednostranné řády, které Západ zavádí nebo se snaží zavést, včetně nelegálních, zločinných, podbírajících postulátů samotného Západu, které prosazoval ještě před 3-4 desítkami let – jednostranné nelegitimní sankce.

Téze o tom, jak zpráva mnichovské konference popisovala multipolaritu jako výzvu, téměř

synonymum chaosu, konfrontace mezi velmocemi, odsouzenými k permanentnímu soupeření a tím pádem vytvářejícími hrozby pro mezinárodní bezpečnost. Logika a filozofie lidí, kteří zprávu sepsali, je taková, že pouze »jednotné vedení« může zajistit klid a jistou perspektivu rozvoje lidstva. „Jednotné vedení“ je jasné, pod kým. Jakákoli rozmanitost, jakákoli multipolarita je vnímána jako hrozba, samozřejmě především těmi, kteří chtěli zajistit „konec historie“ a zachovat unipolární svět. To se nepodaří. Tento závěr je sporný.

Aktuální dění na mezinárodní scéně dokazuje opak – že vždy, když země, včetně velmocí, respektují vzájemné zájmy, dokážou se dohodnout. Máme mnoho otázek, které vyvolávají spory a vyžadují další posouzení, další vzájemné ústupky, s našimi velkými sousedy z Číny, Indie, ale i se zeměmi SNS a EAEU. Čím užší a těsnější je spolupráce, tím více otázek se objevuje, ve kterých chce každý trochu více hájit své zájmy. Ale nakonec, pokud pracujeme s respektem, nepoužíváme výhrůžky, ultimáta, a už vůbec je neuplatňujeme v praxi, vždy lze najít spravedlivou rovnováhu zájmů. To se děje, jak jsem již řekl, v našich vztazích s Čínou, Indií, sousedy, zeměmi BRICS, ŠOS, partnery v arabském světě, v islámském světě obecně, v Africe, v Latinské Americe.

Zopakuji, že rozsah našich kontaktů a spolupráce se soustřeďuje především na nejbližší okolí a na struktury jako BRICS, ŠOS, SNS a EAES. Aby se svět mohl takto rozvíjet, je třeba respektovat obecně uznávané principy. Slyšel jsem mnoho kolegů, kteří v různých diskusích předpovídali, že bude nutné rozbít systém z Jalty a Postupimi a vytvořit něco nového. Varoval bych před tak radikálními přístupy. Jistě, jak se říká, právní praxe není vhodná v té podobě, v jaké ji používá a uplatňuje Západ.

Pokud jde o mezinárodněprávní základy, co se komu nelíbí na Chartě OSN? Ta především stanoví, že veškerá činnost Organizace spojených národů je založena na principu svrchované rovnosti států. Stanoví, že se nesmí zasahovat do vnitřních záležitostí jiných států, že války a hrozby válek musí být odstraněny, a to je hlavním cílem OSN. Jiná věc je, že tyto zásady Charty nelze uplatňovat selektivně, jako z jídelního lístku. „Našel sis kotletu, ale rybu nechceš“ – tak se chová Západ. Drží se zásady sebeurčení národů na první stránce Charty OSN. A přes to v situaci, kdy nebyly žádné války, žádné riziko vojenského střetu, vzali a „odtrhli“ Kosovo od Srbska. A řekli, že je to samozřejmá věc, že je to sebeurčení národů. Ačkoli tam žádné referendum nebylo, nikdo se tam samourčil, kromě parlamentu, který byl „poslušný“ a stejně jako „vláda“ této srbské oblasti byl veden zločinci z „Osvobozené armády Kosova“. To bylo v roce 2008.

Najednou v roce 2014, v politickém povstání proti pučistům, kteří se chopili moci v Kyjevě krvavým státním převratem, pošlapali smlouvu podepsanou den předtím pod zárukou Evropské unie s tehdejšími prezidentem o tom, že je třeba uspořádat předčasné volby, a prohlásili se za „vládu vítězů“, Krymčané, lidé v Donbasu požádali, aby je nechali na pokoji. Právě oni byli pučisty prohlášeni za teroristy a proti nim byla nasazena regulérní armáda, včetně bojových letadel, která bombardovala Luhansk. A mnoho dalšího se tam dělo, včetně toho, co pokračuje dodnes. K hanbě celého Západu – nevyšetřené zločiny, včetně tak symbolických, jako je upálení padesáti lidí zaživa v Domě odborů v Oděse 2. května 2014. Tehdy se Rada Evropy nesmělým způsobem pokusila nabídnout své služby a pomoc při vyšetřování. Bylo jí to povoleno. Poté zřejmě obdržela neveřejné sdělení, kde je její „místo“ a jaké místo na tomto „žebříčku“ jí náleží. Hanba.

Zmíním zde také Buču. Před více než třemi lety, „náhodou“, dva dny poté, co se ruské jednotky na znamení dobré vůle před podpisem dohody stáhly z předměstí Kyjeva (dva dny tam byly pouze místní úřady), tam náhle přijeli reportéři BBC a zázračně ukázali ne v suterénech, ale na hlavní ulici této vesnice pečlivě rozložené těla. Vypukla vlna pobouření, „Rusko je barbar, rezník“, nový balíček sankcí.

Od té doby jsme zaslali několik oficiálních žádostí orgánům OSN s žádostí o vyšetření porušování lidských práv. V Radě pro lidská práva bez naší účasti speciálně vytvořili nezávislou komisi pro ukrajinské záležitosti. Oficiálně jsme se na ni obrátili třikrát. Hrobové ticho. Moje přímé, veřejné otázky generálnímu tajemníkovi A. Guterresovi na zasedáních Rady bezpečnosti OSN – zda by nebylo možné prostřednictvím jeho „dobrých služeb“ získat seznam těch lidí, jejichž mrtvá těla tak šťastnou náhodou zachytili reportéři BBC. Odchází, stydí se, odvrací oči. Za poslední dva roky jsem byl dvakrát v New Yorku na zasedání Valného shromáždění OSN. Na konci mám vždy tiskovou

konferenci. Jsou tam zastoupeny všechny světové sdělovací prostředky. Už jsem apeloval na jejich profesionální cit, instinkty, hrdost. Zeptal jsem se, jestli jim je opravdu jedno, co se tam stalo. Nebo jim dokonce zakázali se tohoto tématu dotknout? Odpověď samozřejmě není.

V Chartě OSN je kromě územní celistvosti a práva národů na sebeurčení mnoho dalších principů. V roce 1970 přijala Valné shromáždění rozsáhlou Deklaraci o principech vztahů mezi státy v souladu s Chartou OSN. V ní se jasně stanovilo, jak se věci mají. Pokud jde o princip sebeurčení a jeho souvislost s územní celistvostí, bylo řečeno, že všichni jsou povinni respektovat územní celistvost těch států, jejichž vlády respektují princip sebeurčení národů a na základě toho zastupují celé obyvatelstvo žijící na daném území. To znamená, že vláda státu, jehož územní celistvost je třeba chránit, je povinna zastupovat celé obyvatelstvo žijící na daném území.

Kdo po puči měl pochybnosti, že rasisté a nacisté, kteří se dostali k moci, zastupovali Rusy, ruský mluvící obyvatele a mnoho dalších etnických skupin, které nechtěly tuto zločinnou vládu?

V Chartě OSN je ještě dokonce dříve než právo národů na sebeurčení (neuvěříte) uvedeno, že je nutné respektovat lidská práva bez ohledu na rasu, pohlaví, jazyk a náboženství. Slyšeli jste někdy, že by západní země při obraně vlády V. A. Zelenského hovořily o nutnosti dodržování lidských práv? Ani jednou.

Ať už se Západ ve veřejném prostoru vyjadřuje o jakékoli zemi (Rusko, Čína, Venezuela, Írán, dokonce i Maďarsko, Slovensko – teď už jakákoli země), lidská práva jsou u nich někde na samém vrcholu seznamu stížností. A na Ukrajině – nic podobného. Předsedkyně Evropské komise U. von der Leyenová, bývalý předseda Evropské rady Š. Michel a různí další kalasy, většina evropských lídrů prohlašují, že je třeba Ukrajině nadále pomáhat, aby „porazila Rusko“. Poté, co „porazila“, už bylo „aby neprohrála s Ruskem“, nyní „je již nutné příměří, aby se doplnily dodávky munice“. Ale všichni říkají, že Ukrajina „si zaslouží jejich podporu“, protože „brání evropské hodnoty“. Zákony, které ničí ruský jazyk ve všech sférách, a poslední zákon, který je v podstatě zaměřen na zničení kanonické Ukrajinské pravoslavné církve a přímo porušuje mnou citovaný článek Charty OSN, jsou „osvícenou“ Evropou vnímány jako boj ukrajinských nacistů za evropské „hodnoty“. Komisařka Evropské unie pro rozšíření M. Kosová řekla, že „Ukrajina splnila všechny předběžné podmínky nezbytné pro zahájení jednání o jejím přijetí do Evropské unie“.

Snaha „pohřbít“ multipolaritu a obecně jakékoli odlišné myšlení, jak to udělali s Rumunskem, jak se to snaží udělat s Maďarskem, se Slovenskem, se všemi, kdo myslí na národní zájmy, není nic pro Evropskou unii. Mnohopolarita je něco jiného. Vzniká a bude vznikat nezávisle na tom, jak se chovají evropští lidé.

Před nějakou dobou jsme přemýšleli o tom, že v současné době existuje mnoho různých integračních seskupení – v Eurasii, Africe, Latinské Americe. V Africe existuje celokontinentální seskupení – Africký svaz, v Latinské Americe a Karibiku existuje podobné seskupení – CELAC, ale v Eurasii ne. Přitom je to největší, nejbohatší a pravděpodobně nejúspěšnější kontinent v dohledné historické perspektivě.

Když mluvíme o bezpečnosti v Eurasii, donedávna nám okamžitě přišly na mysl takové struktury, jako je OBSE (a samozřejmě NATO) a Evropská unie. Ano, snažily se hrát roli „čestného zprostředkovatele“ při přibližování svých mechanismů k sousedům z asijské části evropského kontinentu. Ale OBSE a NATO byly vytvořeny na základě euroatlantické koncepce. I když se v roce 1975 připravoval summit v Helsinkách, předpokládalo se, že se bude týkat Evropy západně od Uralu až po Lisabon. Evropané však trvali na pozvání USA a Kanady.

Euroatlantický model se diskreditoval. To se týká nejen OBSE, ale i NATO, jako dalšího výtvaru euroatlantických koncepcí. Nyní již lze s jistotou říci, že se to týká i Evropské unie, která se zabývala ekonomickým, sociálním a infrastrukturním rozvojem území členských zemí a zajišťovala propojení těchto území. A před pár lety, již v plném proudu speciální vojenské operace, vyvrcholením nenávisti vůči Rusku, znovu oživil nacistické agresivní myšlenky o „strategické porážce Ruska“ a postavil celou Evropu do zbraně, jak to udělal Napoleon, jak se o to pokoušeli během krymské války a v průběhu první a zejména druhé světové války (nyní všem normálním lidem, kteří tomu věřili, spadly klapky z

očí), podepsala EU dohodu s NATO, na základě které poskytla Severoatlantické alianci své území pro přesun jakýchkoli zbraní na východ k hranicím Ruské federace.  
A propadla euroatlanticismu.

Hlavní je, že tyto struktury již nemohou ani nárokovat, že by alespoň částečně zaplnily nějaké vakuum celokontinentálního fóra.

OBSE je téměř zcela zničena. Konsensus je pošlapán. Nyní Finsko, které předsedá, připravuje jubilejní 50. zasedání Rady ministrů zahraničních věcí OBSE. Nezvaly všechny (prostě se tak rozhodly), aby nezkazily oslavy. NATO je v hluboké krizi. Uvidíme, jak reformy (5 % na obranu), kolem kterých se nyní vede bouřlivá debata, ovlivní NATO.

Uvidíme, jak na NATO zapůsobí zjevná snaha Washingtonu za vlády D. Trumpa věnovat se více dálnovýchodním záležitostem, „indo-tichomořskému regionu“, jak nazývají asijsko-tichomořský region, a nechat Evropu, jak říkají Francouzi, aby si své záležitosti řešila sama.

V této souvislosti se nabízí celokontinentální formát. Měli jsme vztahy s Evropskou unií – desítky mechanismů. Existovala Rada Rusko-NATO. Tam také bylo mnoho programů: boj proti terorismu, spolupráce v Afghánistánu – bylo toho opravdu hodně. Zatím neexistuje žádný celokontinentální mechanismus.

V době, kdy se konal první summit Rusko-ASEAN, navrhl ruský prezident V. V. Putin, aby se nic nevytvářelo, ale aby se postupovalo „podle reality“. Existuje EAEU. Má vztahy se ŠOS. Každá z těchto organizací má vztahy s ASEAN.

Existují vztahy mezi EAEU a projekty v rámci čínské koncepce „Jeden pás, jedna cesta“.

Pokud dáme dohromady ty, kteří plánují další práci v každé z těchto oblastí, a podíváme se, kde lze tyto plány harmonizovat tak, aby byly prospěšné, – tento proces prezident V. V. Putin nazval formováním Velkého euroasijského partnerství. Nejde jen o struktury, které jsem vyjmenoval. Je tu ještě CCAГПЗ (*ang. Cooperation Council for the Arab States of the Gulf / Rada pro spolupráci arabských zemí Perského zálivu, pozn. překladatele*), se kterou máme velmi úzké vztahy, Rada pro rozvoj jižní Asie, středoasijská „pětka“ a řada dalších struktur.

Navrhujeme rozvíjet Velké euroasijské partnerství na základě otevřenosti pro všechny země kontinentu bez výjimky, což státům na něm ležícím poskytuje obrovské konkurenční výhody, kterých se nyní Západ chce vzdát.

Kancelář spolkové vlády Německa F. Merz, aby se náhodou něco nestalo, pravděpodobně aby Američané neobnovili „Severní toky“, řekl, že „Severní proudy“ podléhají sankcím a jejich obnovení je zakázáno. Stejně tak „pláče“, že obyčejní Němci trpí celními válkami. Bravo.

Pokud se Velké euroasijské partnerství bude vyvíjet přirozeným způsobem, může se stát materiálním základem pro architekturu euroasijské bezpečnosti. Nyní se tím zabýváme především s našimi běloruskými přáteli. Letos budou pořádat již třetí konferenci o euroasijské bezpečnosti.

Dnes nebo zítra navštíví Moskvu ministr zahraničních věcí Běloruska, můj kolega M. V. Ryženkov. Společně jsme jako podnět k diskusi předložili projekt Euroasijské charty rozmanitosti a multipolarity. Proces pokračuje a vzbuzuje zájem. Minských konferencí se zúčastnili také zástupci zemí NATO a Evropské unie (Maďarsko, Slovensko, Srbsko). Proces je otevřený pro všechny země na kontinentu.

Naše vládní strana Jednotné Rusko spolu se zástupci dalších stran zastoupených v Dumě uspořádala před týdnem v Permu veřejná politická slyšení na stejné téma. Zúčastnili se ho lídři stran z celé řady asijských států, včetně Japonska, Jižní Koreje, Thajska a Čínské lidové republiky. Jedná se o strany, které jsou členy Mezinárodní konference asijských politických stran.

*Otázka: Otázka týkající se americké administrativy. Jsou u moci již pět měsíců. Za tu dobu zaznělo mnoho prohlášení a došlo k mnoha jmenováním. Některá z těchto jmenování již skončila revizí, propuštěním. Jak vidíte vztahy Ruska s novou administrativou D. Trumpa? Kde se nacházíme? Kam to vše směřuje?*

**S. V. Lavrov:** Domnívám se, že jsme v korektnější a normálnější pozici, než tomu bylo ve vztazích s administrativou Joea Bidena, které se po slibných jednáních ruského prezidenta V. V. Putina s americkým prezidentem Joeem Bidenem v Ženevě 16. června 2021 obrátily (bohužel ne o 360 stupňů, jak doporučovala A. Baerbocková) o 180 stupňů. Byly uzavřeny všechny komunikační kanály. Setkání v Ženevě bylo dobré. V úvodní části setkání (v úzkém kruhu) Joe Biden samostatně, bez nahlížení do poznámek, řekl následující: USA a Rusko jsou dvě velmoci. Každá velmoc má svou historii. Je třeba respektovat historii druhé strany i jakékoli jiné země. USA se formovaly jako tavící kotlík, do kterého se nahrnuli všichni migranti a z něhož vycházeli s nápisem „lidská práva“ na čele a „všichni jsme Američané“. Ruská říše se vyvíjela jinak. Připojovala k sobě území, kde po staletí žily usazené národy. Ty nebyly vhozeny do žádných tavících kotlů, byly respektovány všechny jejich tradice, byla ctěna jejich historie, kultura a náboženství. Dokonce i Ruská říše měla ve zvyku udělovat svým součástem různý status, aby respektovala a zohledňovala jejich rozmanitost. Proto se jedná o zcela odlišný státní útvar, civilizační v nejrůznějších smyslech tohoto slova. USA nechtějí, aby někdo narušil tuto monolitnost, tuto jednotu. V. V. Putin musel po nástupu do úřadu prezidenta v roce 2000 udělat mnoho. Země se upevnila. To je velmi užitečné. Je pro nás bezpečné, když Rusko, které disponuje jadernými zbraněmi, kontroluje zemi.

Brazilský prezident L. Lula da Silva nedávno prohlásil, že J. Biden mu ještě jako prezident řekl, že Rusko je třeba zničit. Jsou to jako dva různí lidé. Tehdy bylo jeho hlavní starostí, aby Rusko neztratilo schopnost kontrolovat svou vojenskou moc. A pak se hlavním cílem stalo zničení Ruska.

Bylo to na ostří nože. Přijel ředitel CIA W. Burns. Snažil se (podle amerického výkladu) odradit nás od „nezvratného“ rozhodnutí zaútočit na Ukrajinu. Odpověděli jsme mu, že naším zájmem není na nikoho útočit, ale chránit své legitimní bezpečnostní zájmy. Poté byl předložen návrh dohody mezi Ruskem a NATO a také návrh smlouvy mezi Ruskem a USA, v nichž byly jasně vymezeny bezpečnostní zájmy Ruska, ale ne na úkor bezpečnosti našich sousedů. O obou dokumentech jsme jednali v lednu 2022 s tehdejším ministrem zahraničí USA E. Blinkenem v Ženevě. Byli jsme fakticky ignorováni. Úkoly, které byly předloženy a které nyní řešíme v rámci speciální vojenské operace, byly označeny za nepřijatelné. Žádné záruky, že Ukrajina nevstoupí do NATO. Ani na to nemyslete.

Americký ministr zahraničí E. Blinken mi řekl, že maximum, co můžeme udělat, je vyrobit pozemní rakety středního a kratšího doletu. To je třída, která byla zakázána Smlouvou o raketách středního a kratšího doletu, z níž USA vystoupily. Nereagovali a nebudou reagovat na naši výzvu, aby v případě neexistence smlouvy uzavřeli dvě paralelní, vzájemně nesouvisející moratoria. E. Blinken navrhl dohodnout se, že USA umístí v Ukrajině určitý počet pozemních raket středního doletu. A Rusko prý přijme stejný závazek v blízkosti ukrajinské hranice. Bude zajištěn „strop“. O týden později na mnichovské bezpečnostní konferenci V. A. Zelenskyj hystericky křičel, že nikdo nezakáže Ukrajině vstoupit do NATO. Tleskali mu. O další týden později, v hrubém porušení minských dohod, se ostřelování Donbasu zvýšilo 10–15krát. Když už byl připraven „plán B“ – neukončit válku prostřednictvím Minských dohod, ale násilným obsazením malých území Doněcké a Luhanské republiky, které nebyly pod kontrolou Kyjeva, nezbyla nám jiná možnost.

Nikdy bychom se neměli oddávat iluzím. Když jsme se koncem února tohoto roku setkali s ministrem zahraničí USA M. Rubiem v Rijádu, Američané jako iniciátoři setkání zahájili rozhovor a řekli, že zahraniční politika prezidenta USA D. Trumpa a jeho administrativy se pevně opírá o národní zájmy. Uznávají, že i jiné země mají národní zájmy, zejména pokud jde o velmoci, jakými jsou USA a Ruská federace. Aby tedy nedocházelo k překvapením a nedorozuměním, vycházejí z toho, že ve většině případů se zájmy velkých zemí nebudou shodovat. Ale když se národní zájmy zemí, jako jsou Rusko a USA, shodují, bylo by obrovskou chybou nevyužít této shody k realizaci vzájemně výhodných projektů v materiální sféře (ekonomika, energetika, doprava, vesmír, Arktida, cokoli). A ve většině případů, kdy se tyto zájmy neshodují, je povinností velmocí zabránit tomu, aby tato neshoda přerostla v konfrontaci, natož v horkou. Tento přístup podporují oběma rukama. Prezident Ruska V. V. Putin z toho vždy vycházel při formulování své zahraniční politiky. Jsme připraveni se všemi mluvit upřímně, aniž bychom se vzdávali svých národních, základních a legitimních zájmů a aniž bychom to vyžadovali od svých partnerů. Dohodnout se lze vždy. „Rovnováha zájmů“, „kompromisy“ – tato slova ruský prezident V. V. Putin opakoval mnohokrát, když odpovídal na otázku, s kým se zde dohodnout.

Nerad bych se klamal. Nevíme, jak se bude situace uvnitř Trumpovy administrativy vyvíjet.

Domnívám se, že vztahy, které se mezi prezidenty našich zemí navázaly již během prvního funkčního období Donalda Trumpa, jsou konstruktivní. Nepotřebují žádné přede hry ani úvody. Při svých pravidelných telefonických rozhovorech přecházejí hned k věci. Tak se má pracovat. Je lepší vždy přímo vyjádřit svůj postoj. Pak nebudou žádné iluze, žádné nenaplněné naděje. Mám dojem, že prezident USA D. Trump, jeho ministr zahraničí a viceprezident jsou politici, kteří chtějí pracovat právě tímto způsobem.

**Otázka (překlad z angličtiny):** *Jaké problémy a výzvy vidíte v přechodu Ruska od speciální vojenské operace k protiteroristické operaci?*

**S.V. Lavrov:** To nás znepokojuje nejen proto, že se to stalo na začátku června tohoto roku, ale také proto, že tyto metody v té či oné podobě (ne tak zjevné, jako tomu bylo v Brjanské a Kurské oblasti) byly u kyjevského režimu přítomny od samého začátku. Lze vyjmenovat jakékoli území, na kterém se vedly bojové akce, a výsledek bude stejný. Za nejvýraznější příklad považuji Kurskou oblast. Naše ozbrojené síly objasňují, na jaké objekty na území Ukrajiny útočily. Jedná se o objekty spojené s ozbrojenými silami, vojenské jednotky, místa shromažďování techniky nebo bývalé civilní objekty používané ozbrojenými silami nebo bezpečnostními službami Ukrajiny.

Pokud jde o Kurskou oblast, všichni jsme viděli, co tam dělali ukrajinští nacisté. Není tam jediný objekt, který by mohl být „divákovi“ prezentován jako objekt související s vedením bojových operací. Proto nás to nepřekvapuje. Prezident Ruska V. V. Putin na posledním zasedání s členy vlády jasně řekl, k jakému závěru jsme došli. Budeme z toho vycházet.

Tato hrozba je dost vážná. Je zřejmé, že vše dělá ukrajinská strana, ale bez podpory Anglosasů by byla bezmocná. Teď už bez „Sasů“, prostě bez podpory Angličanů. I když tam možná z setrvačnosti ještě participují speciální služby USA, ale Britové jsou tam stoprocentně. Je nutné přijmout příslušná opatření nejen ze strany FSB Ruska (která má obrovské množství práce), ale i ze strany ruského ministerstva vnitra, Rosgvardie a dalších speciálních služeb. Důležité je to, co jsme dříve nazývali zvýšením ostražitosti obyvatelstva. Tím se zabývají. Máte pravdu v tom, že rizika nárůstu teroristické hrozby existují. Vidíme je. Uděláme vše pro to, aby byly potlačeny a neublížily našim občanům.

**Otázka:** *V Konceptu zahraniční politiky Ruské federace do roku 2023 je vaše země označena jako stát-civilizace. Zdůrazňuje se její identifikace s euroasijskými civilizačními tradicemi, které se liší od západního liberalismu. Jaký vliv bude mít tato identifikace, zaměřená na kulturní a civilizační suverenitu, na další vztahy Ruska s Evropou a USA? Státy-civilizace, jako jsou Rusko a Čína, jsou hlavními architekty multipolarity. Jejich civilizační legitimita, zejména snaha vymanit se ze západní logiky („rozděl a panuj“, „hra s nulovým součtem“), přispívá ke zlepšení spolupráce mezi lidmi. Co si myslíte o synergii čínské ekonomiky a EAEU? Jaký bude mít vliv v regionu a mimo něj? Je možné vytvořit celoevropskou organizaci? Mohou Rusko a Čína položit základy pro její vytvoření?*

**S.V. Lavrov:** Eurasie je jedinečná tím, že se zde nacházejí a po tisíciletí se zde rozvíjely a utvářely nejen dvě civilizace. Je jich mnohem více. Je zde indická civilizace, osmanská civilizace, civilizace, které se kdysi nazývaly Římskou říší. Některé ozvěny těchto tradic také přetrvávají. Na jiných kontinentech – v Africe, Latinské Americe – existují civilizační kořeny, především domorodých národů, ale nejsou tak jasně vymezeny civilizačními symboly: kulturou, tradicemi, zvyky. Ani v Grónsku takové tradice neexistují.

V úvodním slovu jsem se snažil vyjádřit myšlenku, že všichni lidé jsou stejně rozmanití jako civilizace a různé náboženství se od sebe liší. V Eurasii můžeme se všemi svými sousedy, se všemi velmocemi najít společnou řeč. Plně s vámi souhlasím v tom, že právě prostřednictvím dialogu civilizací může tento proces získat celokontinentální rozměr, a také v tom, že Rusko a Čína mohou a musí hrát vedoucí iniciativní roli v tomto celokontinentálním procesu. Jako první krok doufám, že se nám podaří obnovit práci „trojky“ RIC (Rusko, Indie, Čína). V posledních několika letech jsme se nesešli na úrovni ministrů zahraničních věcí. Tuto otázku projednávám jak se svým čínským kolegou, tak s šéfem indického ministerstva zahraničních věcí. Doufám, že poté, co výrazně opadnou napětí na hranicích mezi Indií a Čínou a situace se stabilizuje, bude mezi Novým Dillí a Pekingem dialog a my budeme moci obnovit práci „trojky“ RIC. Bude to důležitý krok vpřed v prosazování celokontinentálních procesů.

### **Otázka (překlad z angličtiny): Jak lze změnit vnímání Ruska na Západě?**

**S.V. Lavrov:** Mnoho Rusů a představitelů jiných národů SSSR zažilo v životě šťastný okamžik podobný „setkání na Labi“, kdy byl poražen strašný nepřítel, kdy navzdory všem diplomatickým manévřům, které jsme ze strany Západu pozorovali v prvních dnech, měsících a letech války, přišla pomoc, Lend-Lease (ne zdarma). Ale hlavní bylo, že Britové vyčkávali, kdy a na čí stranu vstoupit do války. To se hromadilo. Zůstávala nedůvěra. Díky několika rusko-americko-britským setkáním „na nejvyšší úrovni“ se podařilo vypracovat geopolitické kompromisy na nejvyšší úrovni. Byla to chladná kalkulace a rovnováha zájmů. Neviděl jsem větší projev štěstí než záběry z kroniky setkání na Labi. Pak se to všechno zhroutilo. Druhá světová válka ještě neskončila a naši spojenci již na britskou iniciativu připravovali operaci Nemyslitelné. Je dobře, že chápali, že útok na SSSR byl nemyslitelný. Ale směr myšlení byl daný. Pak přišla fulltonská řeč W. Churchilla, „studená válka“ a „železná opona“.

Šťastné společenství lidí z různých zemí a kultur, kteří prožívají stejné pocity po vítězství nad zlem, je to nejdůležitější. I dnes jde o boj dobra se zlem. Máte pravdu, když říkáte, že Západ (především Evropa a její agresivní jádro vedené Starmerem, Merzem, Macronem), kromě toho, že proti nám vede válku dodávkami přesných zbraní na Ukrajinu (Ukrajinci s nimi neumí zacházet, dělají to občané zemí, které tyto zbraně dodávají), prostě chce demonstrovat izolaci naší země tím, že všem zakazuje sem jezdit.

Nějaký europoslanec přijel oslavit 80. výročí vítězství. Vyhodili ho z nějaké frakce. Nepustili ho na zasedání. Hanba. Fašismus. Diktatura. Už jsem zmínil, co provedli s Rumunskem.

Všechny tyto země mají v Moskvě velvyslance. Některé mají generální konzuláty v Moskvě a Petrohradu. Úkolem velvyslance je předávat pravdu své vládě. Vláda vyhlásila, že jejím cílem je zasadit Rusku „strategickou porážku“. Velvyslanci jsou povinni podávat zprávy o tom, jak se tento úkol plní na zemi, tedy na území Ruské federace, proti které byla vyhlášena válka s cílem porazit ji. Nevím, co velvyslanci sdělují, ale něco můžeme říct.

Mám příklad. Před rokem, v květnu 2024, jsme se v našem ministerstvu rozhodli, že nebudeme reagovat hrubou reciprocitou na opatření, která zavedly země pobytu vůči našim velvyslancům v Evropě. S výjimkou několika případů, kdy bylo třeba vyjádřit nějaký rozhořčený protest, je nepřijímali.

Před zahájením speciální vojenské operace jsme měli zavedenou praxi, že jsme se dvakrát ročně setkávali se všemi velvyslanci Evropské unie, střídavě u nás a u nich, a při pracovním obědě jsme diskutovali o všem, co koho zajímalo.

V květnu 2024 jsme se rozhodli je pozvat a zeptat se jich, bez oznámení (ted' už to nemá žádný význam), co jim na dění není jasné. Hlavní města těchto zemí zjevně neprojevovaly povědomí o tom, co se děje a jaký výsledek má jejich agrese proti Rusku, jaký účinek to mělo a má na ruské vedení, na ruský lid. Pozvali jsme všechny, včetně vedoucího zastoupení Evropské unie, stanovili jsme datum a čas. Najednou, několik dní před plánovanou akcí, přišla od nich odpověď, že dostali z hlavních měst pokyn, aby pozvání odmítli. To znamená, že Evropě bylo jedno, jaký je (v tu chvíli) výsledek její bojovné, agresivní politiky. Zakázali velvyslancům „pohybovat se“.

O tom jsem se zmínil veřejně. Poté jsme se dozvěděli, že se sešli u zástupce Evropské komise a rozhodli se reagovat na mou veřejnou kritiku – napsat dokument, který pak zveřejní. V tomto návrhu, který byl rozeslán, se uvádělo, že to všechno není pravda, že nemohou přijmout pozvání ministra zahraničních věcí země, která napadla Ukrajinu a která, jak se ukazuje, otrávil A. A. Navalného.

V této souvislosti připomínám, že se nám také nepodařilo získat jména těch, jejichž těla byla ukázána v městě Buča, ani od generálního tajemníka A. Guterres, ani od vysokého komisaře OSN pro lidská práva, ani od novinářů, kteří, jak se zdá, vědí o J. Epsteinovi, ale o Buče nic.

Pokud jde o A. A. Navalného, považuji za rouhání spekulovat o životě člověka, ať už k němu máme jakýkoli vztah. A. A. Navalného okamžitě, bez vyplnění jakýchkoli nezbytných dokumentů, které je v takových případech třeba vyřídít, během 24 hodin z Omsku odvezli do Německa letadlem, kterým

přiletěli lidé bez víz, bez pasů, a odpovídajícím způsobem odletěli. Když ho přivezli do civilní nemocnice „Charité“, nic nenašli. Okamžitě ho převezli do kliniky Bundeswehru a tam „něco“ našli. Napsali jsme nótu, že je to náš občan. Zeptali jsme se, zda můžeme vidět, co našli, protože je to pro nás důležité. Odpověděli nám, že ne, že pokud nám sdělí výsledky analýz A. A. Navalného, budeme vědět, v jaké fázi se nachází jejich biologický program. Řekli, že všechny analýzy předají Organizaci pro zákaz chemických zbraní. Obrátili jsme se tam. Organizace, kterou Západ už dávno také privatizoval, řekla, že Němci jim analýzy předali, ale řekli nám, abychom je neukazovali. Teď si vůbec nedělám legraci. Jak ho léčili, co mu tam v té klinice Bundeswehru dávali, nevíme. Jak se tyto léky mohly projevit za rok, rok a půl, dva, tři, to také nevím. Tento rozhovor je založen na odmítnutí poskytnout fakta.

Stejně jako malajský Boeing. Nikdo neposkytl fakta. Z 13 svědků byl pouze jeden přítomný osobně, všichni ostatní byli anonymní. Nedávno se konal soud v Nizozemsku. Spojené státy poskytly satelitní data, o kterých se pouze zmínily, že byla předložena soudu. Možná je ani neukázaly, ale soud věří Spojeným státům, že satelitní data jsou správná. Nic víc není potřeba.

Je to opět projev beztrestnosti a nezvratné přesvědčení o vlastní pravdě, které je hlavním motorem těch, kteří chtějí podkopat, včetně vojenských metod, proces multipolarity. Tak rád bych řekl, že pravda je na naší straně, multipolarita bude za námi.

**Otázka (překlad z angličtiny):** *Jsem napůl Skot a napůl Ir, proto bych rád využil této příležitosti, abych se zbavil jakékoli odpovědnosti za historické zločiny Anglosasů.*

*Prezident D. Trump je ve funkci, ale je také u moci? V posledních závratných dnech ve Washingtonu jsme se přesvědčili o schopnosti prezidenta D. Trumpa „otáčet se“ stejně dobře jako A. Baerbocková o 360 a 180 stupňů. Možná je to jeho charakterová vlastnost.*

*Ve Spojených státech existuje dvojí moc. Osobně se domnívám, že prezident D. Trump nevěděl nic o teroristických útocích na vojenská letiště v Rusku v uplynulém týdnu. Byly provedeny operativně a zjevně těmi, kdo jednali na příkaz předchozí administrativy. Myslíte si, že existují důvody se domnívat, že ve Spojených státech existují síly, které mají v úmyslu zabránit jakémukoli dobru, které má prezident D. Trump na mysli?*

**S.V. Lavrov:** Myslím si, že v každé společnosti, zejména v té, která se po dlouhá desetiletí vyvíjela v rámci svého politického systému, jakoby po vyjetých kolejích, příchod výjimečné, nekonvenční osobnosti do vedení státu vždy vyvolává určité skryté procesy, jejichž cílem je pokračovat v dosavadním způsobu života – utrácet na dluh a šířit svou ideologii. Myslím si, že to není charakteristické pouze pro Spojené státy.

O tom se v posledních několika letech mluvilo nejednou. I v naší společnosti byli lidé, kteří doufali, že se vše vrátí do starých kolejí, že se ti, kteří utekli (mám na mysli západní podnikatele), vrátí a budou opět přijati s otevřenou náručí, že se opět budou konat výlety na Azurové pobřeží a na Sardinii. A všechno bude v pořádku, když spotřeba bude z větší části zajištěna dovozem.

Prezident V. V. Putin jasně řekl o našich lidech, kterým se neříká „hlubinný stát“, ale jinak, ale smysl je přibližně stejný. Naše zkušenosti s sjednocováním takových „osobností“ nejsou zdaleka tak silné jako v USA, ale prezident V. V. Putin jasně řekl, když mluvil o návratu podnikání, že jsme proti tomu, ale že to bude poctivé. Pokud jsi utekl, opustil své zaměstnance, pak je tvá pozice obsazena, promiň, nabídní nám něco, co pro nás bude přijatelné.

Ale nejdůležitější je, že krátce po zahájení speciální vojenské operace, když mluvil o budoucnosti světa, řekl, že pro nás, pro Rusko, pro ruský lid už nikdy nebude všechno tak, jak bylo před únorem 2022. Jinými slovy, do poslední chvíle doufal, že ty návrhy smluv mezi Ruskem a NATO a Ruskem a USA, které jsme v roce 2021 předali našim kolegům, budou nakonec brány vážně a že zvítězí zdravý rozum. Nevyšlo to, nevěřili nám.

Zcela nedávno byl zveřejněn rozhovor s ruským prezidentem V. V. Putinem. Byl mu položen přímý dotaz, zda to znamená, že byl naivní. Odpověděl, že ano, byl naivní. Ale to znamená, že nás

„obklopili“ takovým množstvím přátelských formátů a sloganů „od Atlantiku po Tichý oceán“, „společný prostor s Evropskou unií“, čtyři směry – bezpečnost, ekonomika, infrastruktura, humanitární otázky. Společný prostor se budoval od Atlantiku po Tichý oceán. Desítky směrů, společných projektů, každoročně dva summity, setkání ministrů, stálých zástupců, Ruska a Evropské unie, Rady Ruska a NATO a mnoho dalšího. Přísné prohlášení na nejvyšší úrovni podepsané v OBSE, že bezpečnost je nedělitelná a nikdo nebude posilovat svou bezpečnost na úkor druhých. To vše se tedy hromadilo setrvačností a Západ pokaždé dokázal svou naprostou neschopnost dohodnout se, že všechna ta krásná slova sloužila pouze jedinému účelu, a to znovu se připravit na válku s Ruskem s cílem jeho zničení, jak to dělal v minulých stoletích.

Ale nechtělo se tomu věřit a až do poslední chvíle se v kontaktech s Německem, Francií a Londýnem snažili prosazovat myšlenku, že jsme se přece dohodli. Oni však z těchto dohod „odkrajovali kousky“ a, jak později přiznala bývalá náměstkyně ministra zahraničí USA V. Nulandová, investovali do Ukrajiny celkem 5 miliard dolarů, aby z ní udělali „anti-Rusko“.

Omlouvám se, že jsem se odchýlil od americké agendy k naší, ale „hluboký stát“ není zdaleka unikátní pro Spojené státy. Již jsem dnes zmínil Evropskou komisi, kterou vůbec nikdo volil a jejíž složení je předmětem takového „podpultového handrkování“ (ty mi, já tobě). „Postavy“ v této Evropské komisi také hrají svou hru, stejně jako to dělá „hluboký stát“. A chtějí tento „hluboký stát“ protlačit.

Jakmile v nějaké zemi ve volbách první kolo nevyhraje „nomenklaturní člověk“, ale ten, kdo je v dobrém slova smyslu nacionalista (nemusí mít rád ani nás, ani nikoho jiného, ale myslí na svůj národ (to je povinnost každého politika), okamžitě se spustí mechanismy typu „hlubokého státu“ a vše se vrátí do starých kolejí.

Upřímně doufám, že v Americe zvítězí ústavní normy, že prezident D. Trump nebude omezován v realizaci svých ústavních pravomocí, že mu nebudou bránit a že bude dostávat všechny informace.

Nevím, jak je to s informováním prezidenta USA o operacích, které ukrajinský režim provádí proti naší zemi. To, že v budově bezpečnostních služeb Ukrajiny sedí obrovské množství amerických poradců, je fakt. Nikdo je nikam neodstranil. To, že tam pracují instruktoři z jiných států, kteří dodávají ukrajinskému režimu zbraně, je také fakt. To, že radí ukrajinským ozbrojeným silám při plánování strategických operací, při rozmísťování objektů, při maskování objektů, to také víme. Již jsem zmínil, že celou řadu moderních zbraní nelze použít bez přímé účasti vojáků těch zemí, které tyto zbraně dodaly.

Pokud vím, prezident D. Trump byl v letadle dotázán, co si myslí o posledních útocích, ne o posledních, ale o teroristických útocích. Odpověděl, že když se o tom dozvěděl, okamžitě pochopil, že za to Ukrajinci dostanou, co si zaslouží, a že je „vybombardují k čertu“, jak se vyjádřil. Mohu pouze vnímat a komentovat to, co slyším. Jak funguje informování prezidenta USA ze strany speciálních služeb? Upřímně řečeno, nevím. My se do cizích tajemství ministerstva zahraničních věcí nevměšujeme.

**Otázka (překlad z angličtiny):** *Jaká je budoucnost diplomacie v podmínkách a okolnostech multikulturního, multipolárního a propojeného světa?*

**S.V. Lavrov:** Domnívám se, že diplomacie v jakýchkoli systémech a formátech světového uspořádání nikam nezmizí.

Již jsem řekl, že diplomacie je nejstarší profese, protože o všem ostatním je třeba se dohodnout. Bez diplomacie se nedá nikam dojít.

Když mluvíme o naivním vnímání toho „růžového“ postsovětského období, kdy nás všichni „obskakovali“: v našich státních institucích, zejména ve finančních strukturách, pracovaly stovky specialistů. Zdálo se, že je opravdu „konec historie“ a že jsme nyní součástí civilizovaného světa. Zklamání přišlo velmi rychle. Ale v té době se v našem zahraničněpolitickém jazyce používala formule (zaznamenaná v různých analytických dokumentech), že nová postsovětská éra po „studené válce“ má jako hlavní rys snížení faktoru síly v mezinárodních vztazích. Dnes se tomu můžeme jen

smát. Jakmile někdo přesvědčil někoho jiného, aby snížil faktor síly, ten, kdo přesvědčoval, tento faktor využil v plné míře.

Nyní už nemůže existovat tak naivní vnímání všech těchto slibů, „zaklínadel“, ale diplomacie je přesto potřebná. Mimo jiné proto, aby se zabránilo nekontrolovanému rozvoji zbrojení (zejména jaderného) na úroveň, kdy může dojít k nenapravitelným následkům. Navíc nyní přibývá další vážné riziko v podobě umělé inteligence. Kdo ví, jak se rozhodne, až pochopí, jak je organizováno řízení té či oné země. Tím se nyní zabývá mnoho lidí.

V administrativě D. Trumpa existuje vůle obnovit strategický dialog. Vycházíme z toho, že jakmile budou základní prvky našich vztahů, na nichž jsou založeny, uvedeny do souladu s principy rovnocenných jednání o strategické stabilitě, budeme připraveni je obnovit. Zatím je třeba vyvinout další úsilí.

Dalším příkladem, kdy je diplomacie přesto potřebná, je ukrajinská „situace“. V současné době jsou našimi nejlepšími diplomaty bezpochyby bojovníci na frontě, na linii bojového střetu. Bojují za pravdu, čest a důstojnost lidí.

Nedávno se německý kancléř F. Merz v jednom ze svých projevů „rozohnil“ a řekl, že je třeba Rusko „zastavit“, jinak prý znovu udělá z Německa vojenskou sílu číslo jedna v Evropě. Nevím, zda chápal, co v tomto kontextu znamená slovo „znovu“, ale pak dodal, že Rusko se nezastaví na Ukrajině a bude dobývat celou Evropu. Soudí podle sebe, má mentalitu hitlerovského Německa, které potřebovalo území, aby získalo přístup k přírodním bohatstvím. A většinu lidí určitého etnického původu a vyznání prostě chtěli vyhladit a vyhladili. Snaží se o nás smýšlet na základě svých genetických instinktivních hodnocení a plánů.

Provádíme speciální vojenskou operaci ne kvůli území, ale kvůli lidem, jejichž předkové po staletí žili na těchto zemích, zakládali tam města, stavěli přístavy, továrny, silnice, zasévali pšenici, vyráběli jiné produkty. Právě tito lidé byli prohlášeni za „nelidi“ prvními vůdci, kteří se dostali k moci po puči v roce 2014. V. A. Zelenskij v září 2021 v odpovědi na otázku, co si myslí o lidech na druhé straně v Donbasu, řekl, že jsou lidé a jsou „bytosti“. Pokud žijete na Ukrajině a myslíte si, že patříte k ruské kultuře, jeho rada zní: pro bezpečnost a štěstí svých dětí a vnoučat se vykašlete na Ukrajinu a odejdete do Ruska. Oni ho vlastně poslechli. Uskutečnili referendum a, jak on říká, „vykašlali se“ na Ukrajinu a odešli do Ruska. O tom je řeč.

Když v ruském městě Oděsa kyjevský nacistický režim ignoruje protesty obyvatel a bourá památník zakladatele města, carevně Kateřině Veliké, a o týden později UNESCO prohlásí historickou část Oděsy, kde tento památník stál, za světové kulturní dědictví, co si máme myslet o této organizaci, kterou vede francouzská občanka O. Azule? Jak je možné se tak ztrapnit a zařadit, aby o tom nikdo na Západě ani nezmínil? Přitom je to naprosto zřejmé.

Právě proběhla jednání v Istanbulu. Naše operace bude pokračovat. Prezident V. V. Putin to jasně vysvětlil.

Zároveň jsme však připraveni přispět klasickou diplomacií k dosažení cílů speciální vojenské operace. Především k řešení humanitárních otázek, včetně výměny válečných zajatců, návratu mladých lidí, které „ostříhaly“ ukrajinská územní náborové střediska, zraněných, nemocných a těl zemřelých.

O odmítnutí V. A. Zelenského převzít těla svých vojáků již bylo řečeno tolik, že se k tomuto rouhavému tématu nechci ani dále vyjadřovat. Ale ještě jednou: výsledky dosažené na místě budou stejně zaznamenány v právních dokumentech. To bude učiněno společně s vojáky, ale především diplomaty.

Náš postoj je jasný, víme, za co bojujeme – přímo na frontě, na diplomatické a ekonomické frontě a na frontě výchovy našich dětí.

**Otázka (překlad z angličtiny):** Víím, že jste příznivcem OSN a mezinárodních organizací, v nichž jste zahájil svou diplomatickou kariéru. Můj dotaz se týká geografického statusu těchto organizací, jejichž pobočky se v současné době nacházejí v „neutrálních zemích“, jako je Švýcarsko a Rakousko, ačkoli,

*jak víme, za poslední tři roky přestaly být neutrální. Domnívám se, že v podmínkách multipolárního světa je nutné provést relokační. Například OPEC by se mohla přestěhovat do Istanbulu nebo některé organizace OSN se sídlem v Ženevě by mohly být přemístěny do Indie nebo na africký kontinent.*

**S.V. Lavrov:** Nejlepší by bylo přesunout OSN do Soči.

I.V. Stalin to vážně navrhoval. Ale pak vyšel vstříc F.D. Rooseveltovi – nejprve Long Island, pak New York a Manhattan.

Nyní jsou všechny tyto struktury hluboce zakořeněny. A to nejen fyzicky v podobě budov, majetku, ale i v podobě personálu. Zvláště poté, co byly zavedeny stálé smlouvy, si personál koupil byty, domy. Kdyby se to teď najednou všechno přesunulo, došlo by k takovému přesunu národů, že se to ani nedá představit.

Domnívám se, že je třeba k tomu přistupovat stejně jako k Chartě OSN. Neobsahuje jediný princip, který by dnes byl neaktuální nebo nespravedlivý. Jedinou vadou je, že nejsou dodržovány. Jak se říkalo v Ruské říši: přísnost ruských zákonů je zmírňována jejich nepovinným dodržováním.

Stejně je tomu i s Chartou OSN. Totéž platí pro země, které jste vyjmenoval, kde se nyní nacházejí sídla (USA, Rakousko a Švýcarsko). Pokud by se dodržovala Charta OSN, pravděpodobně by se všechny světové problémy řešily mnohem efektivněji. Jakou cenu má jeden princip suverénní rovnosti států? Dodržujte ho. Je to těžké, sotva realistické, ale přesto.

Totéž platí pro stěhování. Každé město, kde se nyní nacházejí struktury OSN, má závazky zapsané v dohodě mezi touto organizací a hostitelskou zemí. Tyto závazky jednoznačně vyžadují, aby se nevydávaly víza na rok, dva roky a aby se neomezoval pohyb diplomatů, kteří pracují v zastoupeních při mezinárodních organizacích.

Proto byl v New Yorku zřízen Výbor OSN pro vztahy s hostitelskou zemí, v rámci kterého jsme i za vlády J. Bidena zaznamenali ustanovení o nutnosti, aby Spojené státy, státní majitelé sídla, plnily své funkce. To je důležité nejen proto, že to bude levnější než stěhování, ale také z principu, že nechcete akceptovat hrubé porušování dříve přijatých závazků.

Právo je vždy na straně toho, kdo požaduje plnění dohod. Rusko vždy plní své dohody. To jsme znovu potvrdili během jednání v souvislosti se speciální vojenskou operací.

~~~~~